Dvacet let je neviditelnou tečkou ve vesmíru dějin. Někdy má však taková drobná tečka obsah převyšující její reálnou velikost.

30. září 1938 skončila jedna etapa dějin tohoto státu. Po vlně hajlování a agresivity více než třímiliónové německé menšiny a po zradě těch, kteří dali přednost oddálení války před spojeneckými smlouvami, byla v Mnichově podepsána smlouva, kde chyběl podpis našeho prezidenta.

O první Československé republice jsem se v škole učil, že měla milióny nezaměstnaných, se souhlasem prezidenta Masaryka padali pod kulkami četníků lidé v Duchově nebo v Košútech a byla zakázána Komunistická strana.

Ano, první republika měla v době krize milióny lidí bez práce s desetikorunovou podporou. Ano, ti mrtví lidé jsou skuteční a KSČ byla zakázána ze stejných důvodů, jako fašistická Vlajka Rysa - Rozsévače a jiných českých fašounů.

Jenže současně bylo těch dvacet let do roku 1938 ostrovem demokracie mezi fašistickými a diktátorskými režimy vedle ní. Za dvacet let republika vybudovala pevnou, volně směnitelnou měnu, dobrou a dobře vycvičenou armádu, i dobrý průmysl, který se vzpamatoval zejména přípravami na válku.

Měla v čele světového politika, kterému byla bohužel nejprve nasazena aureola tatíčka národa a poté starce, který dal střílet do dělníků.

Mě vždy nejvíce fascinuje bohatost kultury První republiky. Je jasné, že představitelé kultury získali většinou své vzdělání ve školách Rakousko - Uherska, státu, ve srovnání s jinými, poměrně demokratického. Ale četnost slavných jmen ze všech oblastí kultury působí až magicky. Nemá smysl zde vypisovat vpravdě telefonní seznam představitelů všech kulturních oblastí. Všichni ta jména známe.

Za První republiky se krom jiného narodilo i trampské hnutí, které si neumím představit například ve Třetí Říši, či ve Stalinově SSSR. V hudbě byly položeny zárodky jazzové hudby a rozvinulo se dílo jednoho z bohů na obloze vážné hudby - Leoše Janáčka.

To všechno se mohlo dít jen v demokracii opírající se o právní stát. Toho 30. září 1938 těch dvacet let skončilo. Ještě předtím napsal Karel Čapek, jehož po Mnichovu uštvala lúza, která se vždy v takovou chvíli vynoří, toto: "Potřebujeme víry. Potřebujeme vnitřní síly. Potřebujeme účinné lásky, která nás zdesateronásobí. Nikdy nebude malým národ, který se nedá zviklat ve své víře v budoucnost a v práci pro své lepší příští."